

SZÉKELY HIRLAP

politikai s vegyestartalmu közlöny.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

TELEKI-KÖNYVTÁR.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beiktatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyuteza 60-ik sz.,
és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Neu-Markt 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton reggel

NAGY FÉLÍVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt.
Félévre 2 „

A középtanodai oktatásról szóló törvényjavaslathoz.

III.

Mielőtt megjegyzéseinket folytatnók, szükségesnek tartjuk kijelenteni, miszerint mi a t.javaslat azon részeinek bírálatát, melyek a reál- és szakiskolákra vonatkoznak, ez alkalommal mellőzve, szerény észrevételeinkkel csakis a gymnasiális és lycealis tanfolyamok tervezetére kívánunk szorítkozni.

Algymnasium, algymnasium elé csatolt előkészítő iskola, felgymnasium és lyceum: együtt oly benyomást tesznek, mint egy szép három emeletes épület. Semmi kifogásunk a középtanodák bizonyos körökre osztása ellen, sőt — mint alább érintendjük — az ilyes elkülönítést több tekintetből felettébb szükségesnek tartjuk. Annál kevésbé érthetünk egyet azonban a 3 évi tanfolyamu lyceum tervezetével. Míg az első évi tanfolyamon minden tantárgy, minden növendékre egyformán kötelezett lenne, a 2- és 3-ik évi tanfolyam kötelezett tantárgyainak nagy része 3 külön csoportra osztatnék, úgy, hogy például a politikai számtant, s római- és egyháztörténelmet kizárólag a jogi tanpályára készülők, a görög nyelvet, görög és római régiségtant kizárólag a theologiai és nyelvészeti szakpályákra készülők, végre a természetrajzot, vegytant és rajzot kizárólag a természettudományi (orvosi, műegyetemi) pályákra készülők köteleztetnének tanulni. Ez a hirneves trifurcatio. A közvélemény e trifurcatiot már elítélte s méltán, miután — első tekintetre bármily szépnek — csábítónak tessenek is e terv — életbeléptetését sem szükségesség, sem czélszerűség nem követeli. Sőt, hogy a lyceumok 3 évi tanfolyammal állittassanak föl (trifurcatio nélkül), részünkről ez is csak azon esetben volna elfogadható, ha elfogadhatnók egyszersmind a t.javaslat gymnasiális tantervét, s általában úgy fognók föl a gymnasiumok és lyceumok rendeltetését, a mint azt a t.javaslat fölfogni látszik.

A t.javaslat 1. §. általában a középtanodai oktatás rendeltetését következőleg határozza

meg: A középtanodai oktatás feladata a szellemi tehetségek összhangzatos fejlesztése, s tudományos ismeretek tanítása által egyfelől a növendékekben az általános emberi műveltséget kifejteni, másfelől a főtanodai (egyetemi, akadémiái s műegyetemi) tanpályákra az ifjakat előkészíteni. A 24. §. az algymnasium céljáról: „A 4 alsó osztály képezi az algymnasiumot, mely egyfelől (főleg a latin nyelv tanítása által) a főgymnasiumra, másfelől a reális ismereteket igénylő tanpályákra készíti elő a növendékeket.“ A 25. §. a főgymnasium céljáról: „A teljes gymnasium két felső osztályából álló főgymnasium különös feladata: felső lyceumi tanulmányokra előkészíteni a növendékeket.“ Végre a 38. §. a lyceum feladatát határozza meg: „Az összes középtanodai oktatás legfelső körét foglalja magában a lyceum, melynek feladata egyfelől (az alsóbb középtanodai egyszerű ismeretközlésen felül) általános tudományos műveltséget nyújtani, másfelől az egyetemi és műegyetemi tanpályákra előkészíteni.“

Mint az idézett pontokból kitűnik, az összes gymnasium és lyceális tervezet két alapeszmén nyugszik: a szellemi tehetségek összhangzatos kifejítése, s különösen, felsőbb tanpályákra való egyenes előkészítés eszméjén. E két eszme következetesen van feltüntetve a különböző tankörök (al- felgymn. és lyceum) feladata meghatározásánál, nemcsak: a három tankör kötelezett tantárgyaiban csaknem „aequalis divisio“ történt a két eszme közt. Nem tudjuk, vajon a t.javaslat szerzője előbb a trifurcatioba szerelmesedett-e belé, s ennek kedvéért kívánja e fennebbi két eszmét a gymnasiumban is egyenjogusíttatni, vagy a két irány egyesítve a két alsó tankörben, előtte a korszerű reform netovábbjának tetszett, s a lyceumi trifurcatio nem egyéb, mint a két irány egyesítésének koronája? Annyi való, hogy mind a trifurcatio, mind a fennebbi két irány egyesítése egy nagy tévedésen, — a középtanodai oktatás észszerű rendeltetésének félreismerésén alapszik.

Szerintünk ugyanis a gymnasiális oktatás rendeltetése és célja nem lehet egyéb, mint a mit a t.javaslat is fölvetett szövegébe (de csak is ez) t. i. a szellemi tehetségek mentől több oldalú, teljesebb összhangzatos kifejítése. S ha a különböző tanköröknél előkészítésről szó lehet, ez csakis oly értelemben veendő, hogy a ki-
~~nek itélő,~~ képzelő- és emlékező tehetségét az algymnasiumi tanulmányok (természetesen csak jó módszerrel) magasabb fejlettségre emelték, az e magasabb fejlettséggel s szerzett ismereteivel már előkészülve is van a felgymnasiumi tanulmányokra; szintugy a ki a további tankörökbe észszerűen válogatott és beosztott tanulmányokat elvégezte, s ez alatt említett szellemi tehetségei még jobban, hatalmasan kifejlődtek: az előkészült — egyszersmind a főtanodai (egyetemi, műegyetemi) tanpályákra is. Másnemű — külön pályákat illető előkészítésnek helye a középtanodai oktatásban nem lehet anélkül, hogy maga az oktatás rendeltetere természetes utjáról le ne tereltessek, és a szellemi tehetségek e gymnastikában meg ne béníttassanak. Elvetendő tehát a törvényjavaslat szerinti előkészítés eszméje az összes középtanodai oktatásból, s ezzel együtt a tervezett lyceumi trifurcatio is — annyival inkább, mert ha a lyceumot végzett ifjaknak — akár egyetemre, akár műegyetemre, akár akadémiára mennek, egyformán multhatatlanul szükségök van előkészületi tanulmányokra: akkor ez előkészület sokkal helyesebben és czélszerűbben eszközölhető magoknál az illető főtanodáknál e végre állítandó előkészületi tanfolyamon.

Midőn eszerint a t.javaslat II. fejezetében alapul vett két vezéreszme közül az egyiket (t. i. a t.javaslat értelmébeni előkészítés eszméjét) merőben elvetendőnek, a javaslatból kizárandónak ítéljük s csakis a másik vezéreszmét tartva meg, a gymn. és lycealis oktatás észszerű rendeltetését s a szellemi tehetségek mentől több oldalú és teljesebb, összhangzatos fejlesztésében találjuk és ismerjük föl; világos, hogy mi eme két alapeszmére rakott épület berendezését sem fogadhatjuk

el a t.javaslat szövegezése szerint. — Más szókkal; a javaslatba köteleseknek fölvetett tárgyak közül nem, mindeniket tartjuk és ohajtjuk köteleseknek tekinteni. Miért?

Hogy a középtanodai oktatás igazán megfelelhessen a maga rendeltetésének, a kötelező tanulmányok sorába különösen azokat kell fölvenni, a melyek kiválólag birnak képző és fejlesztő erővel. E tekintetben kétségkívül minden tanulmányok felett áll a nyelvtanulás. — Nincs oly tehetségünk, melyet a nyelvtanulás ne fejtené: de fejti különösen az ítélő-tehetséget: mondhatni, tisztító ereje van, mint a tűznek. A nyelvek után közvetlenül legtöbb képző erejük van a matematikai tudományoknak: ezek egyebek mellett, főleg a kombináló és következtető tehetséget fejti. Harmadik sorban áll a történelem: ez a képző és emlékező tehetséget gyakorolja. A ki e tanulmányokból a szellemképző erőt elvitatni s az elsőséget, egyikök, vagy másikuk felett talán egy negyediknek kívánná adni: az csak szegénységről adna bizonyítványt.

—x.

Dürczkölő.

A miniszteri állomásról leköszönt gr. Mikó Imre hivatali személyzetétől is már elbu-

TÁRCEZA.

T. szerkesztő ur! Kérem a mai tárczát számomra, — akár azért, mert a tárcza rendesen a mi kedves asszonyainknál áll, akár azért, mert életünk tárczájában nőink képezik a legértékesebb papirokat — én pedig nőegyletünk e hó 3-diki nagy-gyűléséről akarok referálni, — e napra volt ugyanis az egyet lelkes alapítója, gr. Lázár Mórné által, hat évi szünetelés után, ismét közgyűlésre összehíva a régi részvényesek nem nagy száma, de új tagokkal megszorított és megerősített lelkes serge az Appolló-terembe.

Ott zsibongtunk mindnyájan: a férfi-közönség felyül, a karzaton, a nők alól, a teremben, midőn az elnök a következő beszéddel nyitotta meg az ülést:

Tisztelt gyülekezet!

Egyetünk alapszabályai szerint az elnöknek minden évben egy nagy gyűlést kellene, hogy tartson. Én 1864 óta ezt nem tettem; többféle sors-csapások nem engedték magam felett szabadon rendelkeznem; hogy e hivatalt, mit pontosan nem vihett, még is le nem tettem, mentségem az, hogy féltem attól, mitől sokan ijesztettek, hogy az egyet egészen fölbomlik, ha én ki azt megindítottam, visszalépek; annál inkább félhettem ettől, miután kezdetben — az eszme újdonsága miatt — nem nagy rokonszenv mutatkozott ezen bizonyosan legdicsebb és legüdvösebb egyet iránt és küzdelemmel járt a választmányi tagok megszerzése, mivel házias érnű asszonyainknak egy része az abbani hivatal elvállalását is némi nyilvánossági térnek tekintette. Vigasztalásom, hogy mindemellett, ha volt is némi hiány ez évek alatt, az koránt sem volt oly nagy, mint némelyek hitték. Tökénk érintetlen maradt, sőt valami keveset növekedett és a legelőbb szükségén segítve volt az újabb időkig, mint ezt a jegyző jelentéséből és a számlák és jegyzőkönyvek megvizsgálásából láthatni. Hogyha kissé engedékenyebbek voltunk a kamatok és részvények felszedésében, mint ezt alapszabályaink kívánják: úgy az ezen nehéz évek alatt, midőn a szűkölködés némileg mindnyájunkra kiterjedt, inkább illetett tán nőknél, mint az ellenkező illetett volna — annál inkább, mikép

csuzott. Munkás fáradozása után jól fog esni a nemes grófnak a pihenés. A szenvedett bánatmakért azon új görög példabeszéddel vigasztalhatja magát: hogy csak gyümölcseivel megrakott fákra szoktak az utozagyerek dorongokkal hajigálni. A „Magyar Polgár“ pajkós gyerekei talán csak nem fogják őt magányában is háborgatni.

* * *

Csernáthoni Cseh Lajos szörnyen haragszik az országgyűlési többségre, azért, hogy Román Sándor képviselőt, a ki egyszersmind egy román lap szerkesztője is, lapjában közzétett lázító s az ország nyugalma fenyegető cikkeért a közvádlnak bepereltetés végett kiadatott. Csernáthoni — ha tőle függ vala — ki nem adta volna. Hisszük: varju varjunak ki nem ássa szemét.

* * *

Mihály gazda. No votam téns uer országgyűlésben, melyet a mi asszonyaink rendeztek Apolon termiben.

Téns ur. S hogy viselték magukat hölgyeink, a nőegylet közgyűlésén?

M. g. Csókolni valólag, téns uer! Olyan szépen szózatoltak, mintho lettek volna bojuszos honatyák.

T. u. Bizony boldogok a vásárhelyi férfiek; életemben most ez egyszer sajnálom, hogy meg nem házasodtam.

M. g. Büszke voltam téns ur, mikor látom az én Nánimot a zöld asztal körül, a mely kávé keskenővel volt beterítve. Leokortam kiánti gallériából: Náni, te vagy most igazán honleány: hanem egy gondolat kikergette fejemből szándékomat.

T. u. Ugyan micsoda gondolatja támadhatott, Mihály gazda?

M. g. Azt gondoltam téns uer: hod ho már o mi asszonyaink oly szép országgyűlést tudnak rögtönözni, vajon nem volna-e jó asszonyaink

ezzel, hogy többet biztunk a jó akaratra — a jó akaratot nem zártuk ki.

S most miután az elnözésért általában, melylyel elnökségemnek mindenkor hibái iránt mutatott és az utolsó évekbeni elvonultságomért különösen mély hálámat fejezném ki az egyetnek, egyszersmind köszönetemet nyilvánítom az egyet nevében, a választmány minden tagja iránt, kik egy évre vállalt tisztöket ily hosszas kitartással vitték, különösen alelnök, Görög Károlyné, iránt, ki távollétemet pótolta, s a választmányi tagok közül Ugron Józsefnével szemben, ki szép háztartásainkat rendezte és általában mindig nagy buzgósággal járt el ügyeinkben; Bárdosiné iránt, ki e legutolsó időkben a pénztárnokot pótolta és mindazon tagok iránt, kik gyűléseinkben legszorgalmasabban jelentek meg és többnemű fáradságot vállaltak magokra, mint Görög Józsefné, Zieglerné, Péterfi Nina és jegyző Farkas Elek urnak, ki sok munkával járó feladatát díjtalanul ily hosszasán vitte. Visszalépésünk perceze előtt mindnyájan egy szebb, virágzóbb jövőt látunk az egyetre nézve felviradni. Már is sok új tag jelentkezett; — az aláírások ép az utolsó napokban nagy összegre emelkedtek; s remélhető, hogy a kint levő összeg nagy része be fog folyni, s hogy az új erőt, új viszonyok, milyenek a magyar hazában előállottak, ébresztőleg, éltetőleg fognak e nemes egyetre is befolylni és azt nem csak fentartani, de az emberiség és e város asszonyai dicsőségére, mind erősbbe, hatalmasabbá tenni, bizonyosan minden nemes ember-barát legmelegebb ohajtásai közé tartozik.

Az egyszerűségben nemes megnyitó meleg viszhangra kelté a gyűlés szépjait, kik aztán a jegyzői jelentést hallgatták végig.

E jelentésből kitűnt, hogy ez 1860-ban alapított jótékony egyet alapítókéit képezik: 800 frt 5 és 697 frt hat százaléka elhelyezett készpénz és az öt százalékot hajtó 7140 alapítványok és így összesen 8637 frt; a tőkék után befolyó 450 frtnyi évi jövedelemhez számítva az évi részvénydíjak 318 frtját: az egyet rendelkezése alatt évi 768 frt áll. Az utolsó évek bevétele és kiadási kimutatásai szerint azonban a hátralékok mind nagyobbak lőnek s így a se-

közül választani meg országgyűlési nézik lővünk?

T. u. Ez azért nem volna jó, Mihály gazda, mert ez által Berenczeiből még sokkal nagyobb baloldali kortest csinálnánk.

M. g. Hígye nekem téns uer, hodj épen jobboldalit. Megmogyarázom. Ha asszonyainkból csinálnánk követjelölteket: akkor a Berenczáj nem azér korteskednék, hodj legyen az ő társa baloldali: hanem minden erőt megmozdítana arra, hodj legyen az ő társa fiatal is szép is, minthodj pedig a szép és fiatal nők mind a mi jobboldalunkon vannak, mire példa az én Nánikám: ergo Berenczáj lene jobboldali kortes.

* * *

Ha vannak emberek, kiket, sem kelet, sem nyugat, ki nem elégít soha; ha vannak izgágák, kik az ökör alatt borjut, s a kákán bogot keresnek; ha vannak kegyeletet s hálát nem ösmerő terhei e könnyel gyurt sárgömbnek; meg kell lenni ezek ellentéteinek is.... S hogy ez nem csak a bölcselek szürke teoriájában, meg a költők rozsás ábrándjaiban létezik; de a valóságban is megvan, arról akarunk tanuságot tenni. Többször történtek, ugyanis, elégületlen, izgága, kegyelet nélküli felszólalások egy s más tárgyban, e lapok hasábjain is. Mert hát hibát kapni legkönnyebb. Egyik jobb világítást, a másik némely utozák tisztábbantartását sürgette; sőt voltak olyanok is, kik a séta kényelmesebbé tétele, vagy a „királykut“ jobb karba allítása végett emelték fel, nem messze hangzó szavukat. Mindezekre az illetők — jó órában legyen mondva — nem is hederítettek. És épen, e sem balra, sem jobbra nem tekintő magatartás az melyért indítatva érezzük magunkat, az illetők lábai elé tenni le hálás köszönetünk, s alázatos hódolatunk élénk és készséges kifejezését. Még csak a lenne hátra, hogy az „éhen kórász s kriblek“ után induljon az ember! A hatodiknak ke-

gélyezések is folyton csökkentek, mit eléggé szemre láthatóan igazol azon 1598 frtnyi hátralék, mely jelenleg mutatkozik.

Annnyival inkább örülhetünk tehát, hogy ez új szervezkedési gyűlést az alapításban érdemesült elnök grófné összehívta s így, mintegy új életre híván az egyetet, az erőteljes cselekvés alkalmát nyitotta meg számára. Remélhetjük is, hogy az új bizottmány, elnök és alelnökök mind a hátralék behajtása, mind új tagok toborzása s egyáltalán lankadatlan működése által, méltó folytatója és tovább fejlesztője leend e valóban jótékony egyetnek, melynek tiszteltbeli elnökségét a kezdeményező grófné volt szíves továbbra is elvállalni.

De térjünk vissza a nagy-gyűlés folyamára; mintán az utóbbi évek számadásainak megvizsgálására Bihari Sándor, Horvát Gáspár és Szász Béla tanárok fölkerestek volna: az új tisztviselőség megválasztásához fogott a tisztelt női szavazó-sereg.

Ha az igazat meg kell vallanunk, bizony nem tagadhatjuk, hogy a korteskedés itt sem hiányzott. Ott láttuk a tényleges hatalom megbuktatására törő baloldalt; a mint kért és könyörgött, orált és kapacizált, ijesztett — sőt lázított*)! Ott volt a finom számító, ki hallgatásával kívánt hatni és hóaitani... Hallottuk a szangvinikus fölszólalót, ki saját hevével vágyott gyujtani — egy szóval állt a korteskedés, folyt a suttogás — míg a választási urna nem hallatta döntő szavát, mely így hangzik: elnök gr. Toldalagi Eszter, alelnökök Mikó Mihályné és Görög Józsefné; választmányi tagok: Bucher Miksáné, Stepháni Demeterné, Deák Józsefné, Dajbukát Emanuelné, Knöpfler Vilmosné, Szilvási Sándorné, Baruch Gyuláné, Bodola Jánosné, Csiki Károlyné, Nagy Jánosné, Hirschman Adolfné, Filep Albertné, Kovács Sománé, özv. Nagy Jánosné, Schmiss Kondrádné, Domokos Antalné, Dicső Lajosné, Bihari Sándorné, Reich Károlyné, gr. Haller Györgyné; póttagok: b. Kemény Kata, Molnár Jánosné, Csiki Jánosné, Petri Ádámné, Szabó Jánosné, Péterfi Nina. Pénztárnok Fogarasi Döme.

Ida.

*) De reméljük: csak szeliden.

Szerk.

resztelt nagy hatalom kis emberkéinek ép oly nehéz lenne kedvét kapni, — mint a szüntelen változó holdnak puffancsos köntöst csináltatni. Hiszen igaz ugyan, hogy a haldokló Götthe utolsó szavai „több fényt“ kívántak; de élni akaró praktikus székelynek, mi szüksége lehetne arra, mit egy haldokló költő, s e felett még német, ohajtott. Aztán a nóta is így kezdődik: „ne higgy pajtás a németnek.“ Igaz: hogy némely utcáink rondák; de „naturalia non sunt contemnenda,“ s aztán annak, ki élni akar, sok mindenhez kell szokni. Igaz: hogy sétánk, ezen kis műkiállítási hely, kevés költséggel barátságosabb színt öltene; de hát Irták vére így elfajult? A „genus hominum bellicosissimum“ annyira elsatnyult, hogy az utcán leülni nem átalja, sőt hátát is megtámasztaná, ha lenne mihez? Igaz: hogy a „királykut“ koldus elhagyottságban rongyoskodik; de ha király, miért kut? s ha kut, miért király? Aztán a víz még a csizmában sem kedves, s Priesnitz által szerzett dícsősége, ide s tova tűnedezni kezd. A poklospatakon való átjárás veszélyes? Oh a rövidlátók! Hiszen ilyen általános hadkötelezettség idejében, az ily alkalmakat, hol ingyen gimnasztizálhat mindenki, áron is meg kellene szerezni. Ez legalább pótolja a szép kilátások között születt, de idő előtt elhalt „torna-egyletet“. Ezek által eléggé indokoltak tartjuk fentebbi, itt újból, s azon reményben ismételt köszönetünket, hogy az illetők valamint eddig nem hajtottak a „profanum vulgus“-ra, úgy ezután sem fogják számbavenni, annyival inkább, mert ha lesznek izgágák, elégületlenek, a hála sem fog kihalni e földről. Ezt hisszük és valjuk

— **A közoktatási miniszter** egy körrendeletet intézett a tanfelügyelőkhez a népiskolai törvény szigorubb valósitása tárgyában. A rendelet bevezetésében azt mondja, hogy az eddigi működés csak előkészületnek tekinthető a törvény teljes végrehajtásához, de most már, midőn a tankerületek rendezvők, midőn a tanfelügyelők kerületük s községek állapotát ismerhetik, s a statisztikai adatokat begyűjthették, midőn általában a viszonyok felől tájékozva vannak, a tett tapasztalások folytán elérkezettnek látja az időt, melyben teljes eréllyel és hivatalos szigorúsággal kell az 1868-ki 38. t. cz. rendeleteinek az egyes községekben való részletes végrehajtásához fogni. Mnnélfogva különösen a következő teendők erélyes és lehető gyors teljesítésére hívja fel a tanfelügyelőket:

1. Azon községek, melyek törvény szerint kötelesek új iskolát állítani, ezen kötelezettségeik teljesítésére minden rendelkezés alatt levő módon és eszközökkel sürgetendők, s ha vonakodónak, az illető járási szolgabíró felkérendő, hogy az illető községgel a törvény rendeletét teljesíttesse. A rendelet ezután elmondja, hogy mindenekelőtt mely községek kötelezendők elemi iskolák állítására és építésére, t. i. melyekben iskola még nincs, vagy elégtelen a tankötelesek befogadására. Azon községek kérelmei, melyeknek kölcsönre vagy államsegélyre van indokolt szükségük, legkésőbb f. évi szeptember végeig a tanfelügyelő jelentésével s a szükséges kimutatásokkal együtt be legyenek adva a közoktatási miniszteriumnál, hogy a szükséges segélyösszeg iránt a kormány tájékozassa magát.

2. A legkevesebb 5000 lakosú községek felső népiskola állítására is sürgetendők.

3. A létező községi iskolákban szigoruan ügyeljen a tanfelügyelő a törvény rendeleteinek, úgy az oktatást mint felszerelést illetőleg, pontos teljesítésére.

4. Különös gondot fordítson a tanfelügyelő arra, hogy az iskolaszékek és községi előjárók szintén teljesítsék kötelezségeiket.

Végül 5-ör a felekezeti, társulati s általában mindazon iskolákra nézve, melyek felett a kormány csak felügyeleti jogot gyakorol, szigoruan örökjék a tanfelügyelő hogy a törvény rendeletei az illetők által pontosan teljesíttessenek. A megintest igénylő felekezeti iskolák jegyzékét külön jelentésben és halogatás nélkül terjessze fel a miniszteriumhoz.

A közönség köréből.*)

Nyilatkozat.

Orbán Balázs az általa irt és kiadott székegyföld IV-ik kötetében M.-Vásárhely sz. kir. város leírása XXIII-ik fejezetében a Postaréten elhantolt vértanuk emléket adva, a 49—58 lapokon, a történelmi tárgyilagosságról megfellebbezve édes atyám b. e. Lázár János akkor volt városi főbíróét illetőleg oly epéskedő személyeskedéssel, ferde ráfogásokkal, pusztá koholmányokkal kívánta pelengérre állítani, hogy családjunk nevében kötelesnek érzem magamat ezen, legfőleg ellen-ségeinktől összeszedett alaptalan rágalmakat nem annyira a multakra fátyolvetés, hanem a történelmi igazság meghazudtolása miatt már csak azon okból egyszerűen visszautasítani, mivel ha Orbán alaposan végére járt volna, a városi levéltári adatokból és élő tanuk előadásából igen könnyen és azonnal meggyőződhetett volna arról, hogy ugyanazon L. J. volt azon jó hazafi és városát igazán szerető polgár, ki 1848-ban a magyar kormány mindennemű intézkedéseit a mellette volt tanácsossal és képviselő-testülettel hiven és erélyesen igyekezett teljesíteni; — ugyan ő volt azon eszélyes férfiú, ki 1848. november 5-én a nemzeti véderő visszavonulása következtében városunkat végpusztulással és lakosait kiirtással fenyegetett tulnyomó császári fegyveres erőnek, ezen székegy főváros megmentése érdekében, a tanácsossal együtt meghajolni bárha kénytelen, de jobbnak találta, sem hogy ma hamvaiból is alig tudjon e város bár némileg fölcusdani; — ő volt végre azon szerencsétlen tisztviselő, kinek társaival együtt jutott az ürömpohár, hogy a székegy vértanuk kivégzésénél az önkény uralom bérenczinek fenyegető hadi parancsait életveszélylyel is teljesíttetni kénytelen volt mint rendesen minden hatalom emberei saját rendelkezéseiket az alárendelt közegek által tüzzel vassal foganatosítani törekednek; — ezek a rendkívüli idők és körülmények több figyelmet érdemeltak volna, sem hogy Orbán oly hűtlenül és kiméletlenül gáncsoljon.

Ennyit az olvasók figyelmébe bátor ajánlani.

Lázár Ádám
h. ügyvéd.

KÜLFÖLD.

△ A francia főváros csak mindig szolgáltat valami meglepő hirt; most meg merényletet fedezett föl a rendőrség a császár élete ellen.

A „Journál Officiel“ ezt írja:

„Egy idő óta a rendőrség nyomában volt egy, a császár élete elleni összeesküvésnek. — Tegnap reggel 9 órakor a rendőrség a Rue Moulis-ban egy Bourie nevű egyént fogott el, ki legújabbban érkezett Angliából, — s pénzösszeget, egy töltött revolvert, — s egy Londonból kelt iratot hordott magával, mely a februári összeesküvésben leginkább kompromittált személyek egyikétől eredt. Ezen okirat, s Bourie vallomása semmi kétséget sem hagynak, Franciaországba érkezésének oka, s azon elhatározása iránt, hogy a szándékolt merényletet haladéktalanul végrehajtsa. — Tegnap este Belleville-ben több más egyének is fogattak el. Azok egyikénél egy, bombákkal, s föllobbanó löporral telt láda, valamint az annak készítésére való utasítás foglaltatott le. Ezen összeesküvés amaz összeesküvéssel látszik összefüggésben lenni, melynek törvényszéki vizsgálata befejeztetéséhez közelgetett. Tegnap óta a bíróság foglalkozik ez ügygyel. A meg nem engedett nemzetközi társulatnak, melynek főszékhelye Franciaországon kívül van, főszervezői, valamint Lezmia is elfogattak.“

A „Figaro“ szerint a Bourie-nál talált levél Flourens-tól ered, — Bourie egy kéjhölgy-nél fogatott el.

PÁRIS, május 2. A „Figaro“ jelenti: A Longchampsban tegnap tartott löverseny alkalmával a belépti csarnokban egy embert fogtak el, ki a végből jött oda, hogy a császárt meg-

gyilkolja: a császár azonban, értesítettván e dolgról, nem jelent meg a löversenyen. Az elfogott Prott ügyvédnél nagyon compromittáló iratok találtattak.

Mint Bukurestből apr. 26-áról jelentik, mult vasárnap Tekues városban tetemes kihágások követték el a zsidók ellen. Házaik elpusztítottak, zsinagógáik lerontattak. — 25-én este a zavargások megújultak — s a rend helyreállítása végett katonaság küldetett oda.

BUKUREST, május 2. Az új kabinet következőleg alakult meg: Epureanu elnök és belügy-, Pogor igazságügy-, Cantacuzeno közmnukaügy-, Lachovari oktatásügy-, Manu hadügy- és Carp külügyminiszter.

VEGYES.

* **A belga királyné**, ki közelébb érkezett Bécsbe, elfogadta az 58-ik honvéd-zászlóalj lobogójának fölszentelésénél a zászlóanyaságot. A zászlóalj lobogójának e fölszentelési ünnepélye Pozsonyban leend, s hir szerint a zászló-anya a belga királyné jelenlétében fog megtartatni. Az ünnepély határideje máj. 10—15-ike, mely napra mind Bécsből, mind Pestről számos nevezetes vendég érkezésére számítanak.

* **A Bem-szoborra bégyült összegek**, 1870 február 1-től ugyan ezen év aprilis 30-ig A Nagy Becskereki cassino társulattól 6 frt. Nms Marosszék tisztsége által a jobbágyfalvi járásból 65 frt. Csongrád-megye 1-ső alispánja által egyesektől 7 frt 50 kr. Kraszna vmegye honvédegylete által egyesektől, és más honvédegyletek részéről beküldetett 388 frt 8 kr. Tótfaluból a Pesti ref. egyházmegyei esperes által egyesektől 2 f. 40 kr. Somogymegye 1-ső alispánja által egyesektől 3 f. 42 kr. Csongrádmegye 1-ső alispánja által egyesektől 2 f. Küküllőmegye Nadas és Zágó járásai egyesbírósa által, a Kozma Gábor ur által e célra ajánlott házbére összegéből 80 frt. A helyi ev. ref. egyháznak kölcsönzött 1500 frt tőke 6 % kamatjából 1870 márczius 22-től 1870 septemb. 22-ig 1/2 évre előre bevételt 45 f. Buda szab. kir. főváros tanácsa által egyesektől 24 f. 90 kr. Összesen 624 f. 30 kr. Melyhez az ellőbi adakozásokat hozzá adva, az összes bevétel fennebbi napozatig térszen 8933 f. 30 kr. M.-Vásárhely 1870, május 4-én.

Szabó János
elnök.

Csiki Károly
pénztárnok.

* **A m.-vásárhelyi takarékpénztárnak** 1870. márczius havi üzletforgalma.

Bevétel:

Pénztármaradvány márc. 31-ről	7690 frt 28 kr
T.pénztári betétek 62 féltől	13318 „ 85 „
Visszafizetett váltók	31520 „ — „
„ előlegek	1942 „ — „
„ zálogkölsönök	1512 „ — „
Kamat jövedelem	812 „ 39 „
Különféle illetékek	430 „ 85 „
Megtérített kezelési költségek	15 „ 74 „
Részvénytőke befizetés	700 „ — „
„ után kamatmegtér.	10 „ 10 „
Értékpapírok eladásából	9815 „ — „
„ kamatai	176 „ 50 „
Intézeti szároz váltóért	3000 „ — „
Késedelmi kamatok	2 „ 10 „

Összesen . . . 70945 „ 81 „

Kiadás:

Betét visszafizetés 20 félnek	4845 ft 27 kr
Kifizetett betéti kamatok	47 „ 99 „
Leszámitolt idegen váltók	47500 „ — „
Előlegek értékpapírokra	4287 „ — „
Zálogkölsönök	1566 „ — „
Kifiz. részv. osztalék 1869-re	258 „ — „
Kezelési költségek	33 „ 90 „
Tiszti fizetések	158 „ 32 „
Felszerelvények	1 „ 90 „
Posta és bélyegdíjak	13 „ 54 „
Intézeti szároz váltókra	3000 „ — „
Kölsön kamatok	10 „ — „
Pénztármaradvány ápril. 30-án	9223 „ 89 „

Összesen 70945 „ 81 „

Maros-Vásárhelyt, 1870. május 5-én

Z. Knöfler V.
gondnok.

Rápolyi K.,
könyvvezető.

*) E rovat alatt közlöttékért csupán a sajtó-hatósággal szemben vállal felelőséget a Szerk.

* **Értesítés.** A marosvásárhelyi dalárda által idei ápril 30-án rendezett hangverseny eredménye következő, összes bevétel 143 frt 10 kr, összes kiadás 83 frt 75 kr, tiszta jövedelem 59 frt 35 kr, melyhez az elnöki legpótolt 65 krt hozzáadva teszen az egész jövedelem 60 frtot, — ezen összegnek hasonfele 30 o. é. frt a Bem-szobor alapjára honvédőrnagy m. Szabó János ur kezébe átküldetett.

Miről a t. közönség buzgó pártolásáért hála köszönet nyilvánítás mellett ezennel értesítetik. Maros-Vásárhely 1870, május 4.

Az igazgató választmány.

* **Koós Ferencz** Történelmi dolgozatainak nyomtatását a helybeli nyomdában e napokban elkezdették és legfőlebb junius közepéig szétfog küldetni a t. cz. előfizetőknek. Az irt időig az előfizetés is egy forinttal elfogadtatik. Előfizethetni helybeli nyomdász Ts. Imre Sándor urnál.

Jegyzéke

a m.-vásárhelyi m. k. ítélő táblának 1870. május 9. és következő napjain tartandó nyilvános ülésein előadandó ügydaraboknak.

I. polgári osztályban.

Előadó k. t. bíró Gyarmathi Sámuel által.

Izipe Lariunnak Andresi Juon e. 166 frt 66 és két harmad kr i. Galgotin Pascutinnak az abrudbányai rom. kath. egyh. és Galgotiu Pascutiu e. kiszakítás i. kir. kincstárnak Szikoe Petru e. egy mezei ut i. Jakobi Lázárnak Dezső Mózes e. 100 frt i. Chira Fluriának Pascu Gligor e. végrehajt. megszűnt. i. Barabás Farkas és Barabás Dénesné hagyatékának Becző Miklós ellen 254 frt 38 kr iránt. Misinu Szimionu s társ. Pap Szamvilla s társ. e. birtokh. i.

Előadó k. t. bíró Endes Gábor által.

Kirchenberg községnek Grünfeld Salamon e. 383 frt 90 kr. i. Czink Pálnak Isay Gyula s Károly e. 100

frt i. özv. Iváro Jánosnének Istok Dani e. 25 frt 20 kr i. Birla Mihálynének Burgya János e. 30 frt i. Budusán Iliának Budusán Juon e. birtokh. i. Balinth Károlynak Balinth János e. birtokh. i. Rác Jánosnak Rác Mózes e. birtokh. i.

Előadó k. t. pótbiro Déesi Farkas által.

Gokán Vasilikának Szücs Doroffei e. birtokh. i. Kovács Ferencnek Csóka Petru e. kárterit. i. Lőrincz Sándornak Fancsali Elek e. adósság i. Hegyes Imrének Csüdör Tamás e. birtokh. i. Maria Petru Blasiannak Blasiannu Petru e. élelmezés i. az özv. Mara Józsefné Török Katalin örökösei urb. kárpt. i. Tolnai Gábornak Csiki Sámuel e. birtokh. i. Wermescher Mihály és társ. Lukács Miklós e. 590 frt i. váltó ü.

II. polg. osztály ülésében.

Előadó k. t. bíró Tribusz Antal által.

Schneider Mihálynak Gabel János e. 44 frt i. Kolozsvári polg. biztosítéki intézet, Persián Már. esődtömege ellen, 500 frt i. Klein Józsefnek Budai Mihály e. 20 frtos ü. Larentz Máriai, Munteán Jakab s társ. e. kárterit. Stirbanu Nicolaenak Lup és társ. e. 67 frt i. Steiner Mária, Horovitz Sámuel és társ. e. 200 frt iránt. Bühlmel Mátyásnak ifj. Birk Mihály e. egy kas méh i. Joanen Joniv és tsai Rotarin Anna és tsai e. egy végrend. megsemm. i.

Előadó k. t. bíró Dózsa Dániel által.

Hadnagy Jánosné, Becző Miklós e. adósság i. Kálnoki Andrásnak Kálnoki Sándor e. osztályrész i. Daróczy Sándorné, Elek István e. adósság i. Barabás Andrásnak Vita András gyám e. birth. i. N. Nyujtód községe Turk Gergelyné e. elsőbbség i. Kis Borbárának Szabó László e. ingóságok kiadása i.

Előadó k. t. bíró Csergedi János által.

Purerliu Juon, Pópu Niculai e. 50 frt o. é. és jár. i. Nagy Jánosné Lénárt Mária hagyatéki tömege Lag György e. birth. i. Joila Juon és társ. Marc Nicolai e. birth. i. Balogh István Balogh Mózes és tsa e. 2 31 köért Ferencz József János Márton e. 23 frt és j. i. Jakab Lukács Gábori Elekné e. 35 frt 60 kr és j. i. Schlandt Eduárd Szilágyi György e. szerz. telj. i. Rusm Zsófia, Zsivirea Atyim e. 103 frt 60 kr és 60 frt 50 kr i.

Előadó k. t. bíró Elekes P. által

Mikucz György Máris Áron e. végrehajt megszűntetés i. Weiss Adolfnak Onika Gávila hagyatéka e. 45 frt pp. i. Máthé Károlynak Máthé Ágnes és Farkas e. 96 frt Bocza Nicolaenak Nyerges Gligor e. 32 frt iránt Goldstein Mórénak Blum Mendel e. 59 frt 70 kr Konya Istvánnak Máté Sándor e. birth. i.

Előadó k. t. bíró Petri Ádám által.

Gr. Teleki Károly Hegyes Vasilika s tsai e. som. visszah. i. Friedmann Áron Muntyan Parel e. 30 frt i. Fakó Ferencz Lapodát István e. egy telek átadása iránt Sz.-Udvarhely n. közönsége Fogarasi János e. birthab. iránt.

(Vége köv.)

Bécsi börzei árkelet.

(1870. május 6.)

5% metalliques	60.75
5% nemzeti kölcsön	69.75
860 államkölcsön	96.30
Bankrészvénny	723.—
Hitelrészvénny	252.50
London	123.75
Ezüst	121.—
Arany	5.86
Földt. ment. kötvény erd.	75.75
Földt. ment. kötv. magyarh.	79.60
" " " horvát-slavon	83.70

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

Horváth Gáspár.

HIRDETMÉNYEK.

(41)

„VICTORIA“ biztosító-társaság Kolozsvártt

Van szerencsénk az erdélyi t. gazda közönségnek tudomására juttatni, hogy a folyó idényre

a jégkár elleni biztosítást már megkezdettük.

Bizalommal hívjuk fel annál fogva t. feleinket biztosításaikat az idén is társaságunknál tenni meg, általában pedig a t. gazda közönséget a VICTORIA-hoz csatlakozni mely:

1. mint erdélyi társaság a legolcsóbb díjakat szabja s (nem tekintve a lehető káresetekre) biztosítóinknak

„tiz száztóli“

díj leengedést nyújt már a biztosítás megtételénél;

2. központja közelségénél fogva a károkat nem csak késedelem nélkül felveheti de azonnal (esetileg már a helyszínén) fizetheti is;

3. aratás, illetőleg szüret utáni lejárati váltókra is biztosít;

4. helységekre nézt az eddigittől eltérő kedvezőbb díjosztályozást hozott be;

5. egész községek tömeges jég biztosításainál a tavalyi rendkívüli kedvezményeket az idén is megadja;

6. a kár felvételi költségeket egészen maga hordozza és végre

7. a jég biztosítással kapcsolatosan azon t. feleknek, kik eddig tűzben nem nálunk biztosítottak, mert ha jég biztosításaikkal együtt tűz biztosításaikat is feladják, ez utobbiak rendes díjából is

tiz százalékot

elenged.

Közelebbi felvilágosítással, szükséges nyomtatványokkal stb. a minden nagyobb helységekből felállított ügynökök készségesen szolgálnak.

A „VICTORIA“ biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvártt,
(nagy-piacz gr. Kemény S. ház.)

(42)

2-2

Fürdői hirdetmény.

Alólirtnak van szerencsése, a fürdőt használni szokott és ohajtó n. é. közönség tudomására hozni, hogy a folyó évi



FÜRDŐ IDÉNYRE,

a „homoródi fürdő vendéglőjét“ újból több évekre haszonbérbe vette, hol is a legizletesebb étkek és italokkal a tisztelt fürdő közönséget ellátni szerencsésének fogja tartani s a pontos és jutányos kiszolgálásról gondoskodand. Lakszobák kibérlésiért méltóztassanak fordulni Kápolnás-Oláhfaluban lakó birtokos Ágoston Benedekhez. Maros-Vásárhelytt, 1870. év május hóban.

Müller Soma.

Nyomatja Imreh Sándor Maros-Vásárhelytt, az ev. ref. főiskola gyorsajtóján 1870.